

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בניהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 63

חיי שרה תשס"ט

מתוך קבור", כי בעד כסף נתרצה גם עפרון ליתן לו מקום קברות משפחה.

"אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן" (כד ג)

אומר רבינו ה"חתם סופר", שהדגשת אברהם אבינו ע"ה "הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן" היא, שאם היו מביאים אשה ממקום אחר, אז אפילו אם היתה לא כל כך טובה במידותיה, יתכן שנצליח להשפיע עליה עד שתהיה ראויה. אבל הואיל והכנעני "אנכי יושב בקרבן" כלומר, היא כל הזמן תלך הביתה והשפעתיה עליה תהיה מועטת מאד, ולכן אל תקח מפה אשה כלל.

"ויאמר בת מי את הגידי נא לי היש בית אביך מקום לנו ללון" (כד כג)

בספר "מטה יהודה" שואל, מדוע אמר "היש בית אביך מקום לנו" לכאורה מילה זו מיותרת, וכי יש הבדל בין מקום לנו או למישהו אחר?

אלא, עלינו להתבייש במעשינו אפילו כנגד מעשה עבדי אבותינו. בימינו אין האנשים מדקדקים כ"כ לאיזה מקום הם נכנסים לאכול ומה הם אוכלים, כשר או טרף. אם רק על החלון כתוב באותיות גדולות "כשר" אז כבר די לנו אם כי לפעמים רק החלון כשר ולא יותר...

לעומת זאת עבד אברהם שאל את רבקה בת מי את, ועוד דבר, היש בית אביך מקום לנו, ואם תאמרי כי יש מקום, השאלה היא אם יש "לנו" - אנחנו שהיינו נזהרים בכשרות האם גם לנו יש מקום...

ותאמר אליו "גם תבן גם מספוא רב עמנו". שוב המילים גם מיותרות. אלא, זה מה שענתה רבקה לעבד אברהם. אמנם יש לנו חדרים מרווחים וגם רהיטים יפים וגם אוכל יש לנו אבל רק בשביל גמלים, כי תבן ומספוא הוא רק מאכל בהמות שאינן מבדילות בין כשר לטריפה. ואם תאמר, מדוע אינני מספרת לך על דבר מאכל אנשים? מפני שאינני יכולה לערוב לך בעד הכשרות, כי אמנם גם מאכל אנשים יש לנו אבל זה רק "עמנו" בשבילנו ולא בשביל איש אלוקים כמוך.

"לא אוכל עד אם דברתי דברי" (כד לב)

הרה"ק ר' שמואל מקאריב זי"ע, שלח את תלמידו הרה"ק ר' נח מקארוב זי"ע (בעמח"ס "קב חן") אל הרה"ק ר' ישעי' מפשעדרבוז זי"ע, להציע לפניו שידוך לאחד מבני ביתו. כיבדו הרה"ק ר' ישעי' במגדנות, אמר לו רבי נח: הלא בעת שבא אליעזר בשליחות אברהם

"ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען" (כג ב) פרש רש"י שהמקום קרית ארבע נקרא על שם ארבע ענקים שהיו שם אחימי ששי ותלמי ואביהם. דבר אחר, על שם ארבע זוגות שנקברו שם איש ואשתו, אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה.

ומקשה הרב קצנלבוגן בספרו "אבן ישפה" מה הקשר בין מיתת שרה אמנו לזה שהמקום הוא על שם הענקים, בשלמא זה שנקברו שם ארבע זוגות מראה על חשיבות המקום אבל ארבעה ענקים...

ומפרש ה"אבן ישפה": דבמדרש איתא, כשבא השטן לשרה ואמר לה שהלך אברהם לשחוט את יצחק הלכה אצל הענקים לבקש מהם שישתכלו ויחפשו מה אברהם עושה עכשיו עם יצחק. ומאחר שהיו גבוהים מאד והיו יכולים להביט למרחקים ענו ואמרו לה שהוא עומד ושוחטו, ומיד פרחה נשמתה. ולכן קרית ארבע ע"ש הענקים, מפני שהם היו הגורמים למיתתה.

"ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה" (כג ב)

בספר "מטה יהודה" מפרש בדרך צחות, שלפעמים נוהגים להספיד אנשים בביטויים מפליגים שלא שייכים אל הנפטר כלל וכלל. ועד כדי כך, שאדם שהגיע ללוויה של חברו שהוא מכירו, מוצא את עצמו תוהה האם לא טעה והגיע ללוויה של משהו אחר, או שמא חברו היה צדיק נסתר...

אבל כאשר הספיד אברהם אבינו את שרה, כמה שהספיד וכל מה שאמר, עדיין כולם ידעו שזו שרה. וזהו "ויבוא אברהם לספוד לשרה".

"ואקברה מתי מלפני" (כג ד)

יש לדקדק בפסוקים אלו שפעם נאמר "מתך" ופעם "את מתך" ואמר הרב ר' ישראל אליעזר מינץ מלובלין, (הובאו דבריו ב"ליקוטי בשמים"), כי אברהם ביקש מהם שרוצה לקבור את שרה ואמר: "ואקברה מתי מלפני", ובני חת השיבו לו בעין יפה: "במבחר קברינו קבור את מתך", אמרו "את" שהוא ריבוי. וכוונתם שהם יתנו לו מקום שיוכל לעשות שם קברות משפחה. אמנם עפרון אמר לו קבור מתך שלא נתן לו רשות לעשות מקום קברות משפחה, אלא רק יתן לו לקבור את שרה לבדה, ולכן כתוב: "וישתחו אברהם לפני עם הארץ" ולא לפני עפרון, כיון שהם נתנו לו רשות לעשות מקום קברות משפחה השתחוה לפניהם. אבל אח"כ כאשר אמר אברהם לעפרון שישלם לו בעד זה, נתרצה ואמר לו: "את

והנה אליעזר היה חושש שאם יאמר שאברהם אבינו נתן ליצחק את כל אשר לו אז יאמרו בתואל ולבן שאין המתנה מתנה, לכן הקדים ואמר עבד אברהם אנוכי, שהוא עדיין עבד של אברהם ואם כן אברהם שייר קרקע לעצמו וממילא המתנה מתנה.

"וישביעני אדוני וגו' ולקחת אשה לבני" (כד לו)

מדייקים מדוע אמר אליעזר ולקחת אשה לבני ואילו כשאברהם ציוה "ולקחת אשה לבני ליצחק"? ומתרץ הבית הלוי בדרך משל: הנה דרכם של גבירים שיש להם בת וחפצים להשיאה לבן של גאון אחד, מפזרים לחתן עבור ייחוסו סכומים אדירים. ויהי היום, ויבוא אחד מן השדכנים אל אחד מן הגבירים האלה ויאמר לו הן כבודו רוצה לתת עבור זה שיש לחתן אב גאון עשרת אלפים רובל כסף, אני אתן לך בחור שהוא עילוי והוא בעצמו יהיה גאון, ולא רצה הגביר. ויאמר הגביר כי אין בדעתו לעשות את ביתו שתהיה רבנית. וכוונת דבריו, שהתורה אצלו למעלה גדולה תחשב, אבל לא לתענוג. ולכן בעבור שיש לחתן אב גאון יפזר הרבה, אבל את הגאון עצמו לא יתרצה לקחת, כי אינו רוצה שביתו תהיה אשה לאחד מיושבי אהל, רק שתהיה אשת גביר סוחר ותהנה מהעולם הזה.

וכן היה גם כאן, שאברהם אמר לבני ליצחק וכוונתו שיבחר אשה שתהיה הגונה לבני, דהיינו שתהיה **כלתו** של אברהם ותהיה הגונה להיות **אשת** יצחק לפי מעלתו. אבל אליעזר כשבא לבית בתואל והכיר את לבן, פחד שאם יהלל את יצחק שהוא גאון וצדיק יתכן שיתקלקל על ידי זה כל השידוך, ולכן הסתיר ולא דבר על יצחק שום דבר רק דבר על אברהם ועל מעלותיו. ובוה ודאי יסכימו כי גם הם ירצו שיהיה לחתן אב גאון וצדיק...

"ותקח הצעיר ותתכס" (כו, סה)

בספר **"תורות ועובדות מבית רבותינו"** מובא: פירש"י כמו ותקבר ותשבר, וי"ל בדרך צחות, כי קנין כסף בקידושין נלמד מקיחה קיחה משדה עפרון ויתכן כי הטעם שהתורה הק' כתבה ללמוד קנין כסף קידושין מענין הקבורה, כדי שהחי יתן על לבו בעת שמחתו, מה סוף כל אדם. וע"כ כאשר רבקה ראתה את יצחק ותתכס, והיה זה הכנה לקידושין, נתנה אל לבה כי הקידושין נלמד מפרשת קניית הקברות, והיינו "כמו ותקבר ותשבר", וחשבה ענין זה בהתחלת שמחתה כדרך הצדיקים.

אבינו, להציע שידוך לבתואל עבור בתו, אמר "לא אוכל עד אם דברתי דברי", הרי שאין לאכול מקודם, ענהו הרה"ק ר' שיעה בצחות לשונו: שונה הדבר אצל אליעזר שכתוב אצלו (רש"י כד מב) היום יצאתי והיום באתי, שהיה לו קפיצת הדרך. נמצא שלא עבר זמן רב מאז שאכל בביתו, ועל כן היה יכול לומר לא אוכל, אולם אתה שנסעת אלי דרך שלשת ימים, וזה כבר זמן רב שלא טעמת מאומה עד בואך אלי, לכן אוכל מעט מן המגדנות, ושוב תדבר את אשר בלבבך. (שיח צדיקים)

"לא אוכל עד אם דברתי דברי וגו' וישביעני אדוני לא תקח אשה מבנות הכנעני כי אם לא אל בית אבי תלך ואל משפחתי" (כד לג, לח)

שואל הרב **רבי יהודה אוסאד זצ"ל**, בספרו **"דברי מהרי"א"** מדוע לא רצה לאכול לפני שדבר? ויש ליישב. זידוע שלבן היה רוצה להרוג את אליעזר כמו שכתוב ברש"י. והטעם שכל כך רצה להרוג אותו אפשר לומר לפי מה שכתוב בגמרא: האומר לשליח לקדש אשה סתם, ומת השליח ולא ידוע את מי קדש, אסור המשלח בכל הנשים שבעולם, משום שחוששים אולי קידש השליח אשה וכל אשה שירצה המשלח להתחתן איתה, אולי היא אחותה או ביתה של האשה המקורית, והיא אסורה לו.

ובאמת אליעזר היה השליח של יצחק, לכן רצו לבן ובתואל להורגו כדי שיצחק יהיה אסור בכל הנשים שבעולם. אבל יש כאן טעות, משום שיצחק לא אמר לקדש סתם אשה אלא דוקא מבנות משפחתו. ואם כן, גם אם השליח ימות, ונאמר שאכן עשה את שליחותו לא יהיה יצחק אסור רק בבנות משפחתו.

ולכך רצה אליעזר לדבר לפני שיאכל כי הבין שבצלחתו שמו רעל, אבל רצה להסביר להם שאין טעם להרוג אותו כיון שיצחק בכל מקרה יוכל להתחתן. ולכן עמד על כך שקודם ידבר את דברו, ומהו דברו? **"וישביעני אדוני לא תקח אשה מבנות הכנעני אם לא אל בית אבי תלך ואל משפחתי"** וממילא לא צריכים להורגו.

"ויאמר עבד אברהם אנכי וגו' ותלד שרה אשת אדוני בן לאדוני וגו' ויתן לו את כל אשר לו" (כד לד, לו)

מסביר הגאון הרב **אהרון גרוס וואהל זצ"ל** ממיץ (הובאו דבריו בספר **"טללי אורות"** של הרב קלר) שהפסוקים כאן יובנו על פי מה שכתוב במסכת פאה פרק ג' משנה ד': הכותב כל נכסיו לבניו אין המתנה מתנה. אבל אם שייר קרקע כל שהוא לעצמו המתנה קיימת. והגמרא אומרת שעבדים הוקשו לקרקעות.

